వ్యాసం

◆ అరుణ్

మధ్యతరగతి బుద్ధిజీవుల ఆదర్శం - బాలగోపాల్

సమాజం తాను మార్పు చెందే సమయంలో, తనకవసరమైన వ్యక్తులను రూపొందించుకుంటుంది. ఆ వ్యక్తులూ తాము మార్పు చెందుతూ, తామున్న సమాజ మార్పునకు దోహదం చేస్తారు. వారు పనిచేస్తున్న రంగాలు భిన్నమైనవి కావొచ్చు, అవి సమాజ మార్పుకు నేరుగా దోహదపడుతున్నట్టు కన్పడక పోవచ్చు. అదే సమయంలో ఆ వ్యక్తులూ, శక్తులూ భిన్న మార్గాలలో పయనించనూ వచ్చు. ఆ మార్పు నాడున్న వ్యవస్థను పూర్తిగా ధ్వంసం చేసి నూతన వ్యవస్థ ఆవిష్కరణకై సాగుతున్న ఉద్యమాల పథంగానో, లేక నేడున్న వ్యవస్థలోనే మరింత మెరుగైన జీవితాల కోసం, వెసులుబాటు కోసం జరిగే ఉద్యమాల రూపంలోనో జరుగుతూ వుండవచ్చు. అలాంటి మార్పులకై ఉద్యమించే వ్యక్తులు, ఎవరు యే మేరకు అవసరం అనేది మన ప్రాపంచిక దృక్పథం బట్టి వుంటుంది. అయితే, వ్యవస్థ రథచక్రాల కింద నలుగుతున్న పీడితులకు రెండూ అవసరమే.

కాని వ్యవస్థలో మార్పులకై జరుగుతున్న భిన్న పంథాల ఉద్యమాల పట్ల వ్యవస్థ వైఖరి యెలా వుంటుంది? వ్యవస్థ విధించే నియమ నిబంధనలు వ్యతిరేకిస్తూ, వ్యవస్థ చట్రాన్ని బద్దలు కొడుతూ, పూర్తిగా నూతన వ్యవస్థ నిర్మాణానికై కొనసాగే ఉద్యమాలను, నేడున్న వ్యవస్థను కాపాడే రాజ్యం, తన ఉక్కుపాదాలతో అణచి వేయాలనుకుంటుంది. అలాగాక, వ్యవస్థ విధించిన పరిమితులలో పని చేస్తూ, కొంత వెసులుబాటుకై జరిపే, ఉద్యమాలపట్ల కొంత మెతకవైఖరి వహిస్తుంది. అలా వహించడమూ, ఆ వ్యవస్థ ప్రయోజనాలకే అని మాత్రం మనం మరువకూడదు. నేటి వ్యవస్థ (రాజ్యం) ద్వంద్వ వైఖరి తెలుగు రాష్ట్రంలో జరిగిన, జరుగుతున్న ఉద్యమాలలో పాల్గొన్న వారికేగాక, ఆ ఉద్యమాలతో దగ్గరి సంబంధమున్న వారి కందరికీ స్వీయానుభవమే. బాలగోపాల్, ఒక ఉద్యమకారుడిగా, రాజ్యం యొక్క పై రెండు పార్శ్వాలు చూశాడు.

ఒక వ్యక్తిని అంచనా వేసేటప్పుడు, ఆనాటి సమాజంలో అతనికున్న స్థాయి, పేరు ప్రతిష్టలు, సామాజిక వారిద్దరి మధ్యనున్న సాన్నిహిత్యం ఆ అంచనాపై ప్రభావం చూపుతాయి. అదీ మరణించాక, భావోద్వేగాల కతీతంగా బాలగోపాల్ లాంటి ఉద్యమకారునిపై రాయడం, అదీ నాలాంటి సాధారణ కార్యకర్త పూనుకోవడం సాహసమే అవుతుంది కూడా. అయినా బాలగోపాల్‌తో నాకున్న రెండు దశాబ్దాల సాన్నిహిత్యం, అతనిపై నాకున్న అభిమానం, అతన్ని గురించి రాసేందుకు పురిగొల్పాయి.

ఒక మధ్యతరగతి కుటుంబంలో జన్మించి, అదీ ఈ కుల వర్గ సమాజంతో అన్ని రకాల సామాజిక గౌరవాలను పొందగలిగే పరిస్థితులలో పెరిగి, ఉన్నత విద్యనభ్యసించి కూడా, ఈ వ్యవస్థ అందించే అన్ని రకాల సౌకర్యాలను పరిత్యజించి, వ్యవస్థ పీడితుల హక్కుల కోసం ఉద్యమించిన వాడు బాలగోపాల్. అయితే ఆయన్ను అందరూ నడిచే దారి నుండి - ప్రభుత్వం తరచూ చెప్పే "జనజీవన స్రవంతి" నుండి పక్కదారి పట్టించిన శక్తులేవి? ఒక సాధారణ ప్రొఫెసర్‌గా మిగిలిపోవాల్సిన బాలగోపాల్, మధ్యతరగతి బుద్ధి జీవులకు ఆదర్శనీయుడుగా మారేందుకు దోహదపడ్డ, ప్రభావితం చేసిన పరిస్థితులేమిటి? పై ప్రశ్నలకు మనం సమాధానం వెదకకపోతే, 1993ల తర్వాత బాలగోపాల్‌లో వచ్చిన మార్పునుగాని, గతంలో ఆయన్ను శత్రువుగా పరిగణించిన పోలీస్ ఆఫీసర్ అరవిందరావు నుండి, అతని పట్ల శత్రుపూరి వైఖరి నవలంభించిన అనేక మంది మధ్యతరగతి మేధావులు అతని మరణానంతరం అతన్ని ప్రశంసించడానికి కారణాలుగానీ కన్పడవు.

1980ల నుండి 90ల దాక, దాదాపు ఒక దశాబ్దం, మనరాష్ట్రం ప్రజా ఉద్యమాలతో దద్దరిల్లింది. విద్యార్థి, యువజన, కార్మికోద్యమాలతోపాటు, భూమి, భుక్తి, విముక్తి పోరాటాలు ఈ వ్యవస్థ రక్షకుల గుండెల్లో రైళ్ళను పరుగెత్తించాయి. పీడిత ప్రజలు, తామొక నూతన సమాజ ఆవిష్కరణకు దగ్గరలో వున్నామని భావించిన కాలమది. ఆంగ్లకవి వర్డ్స్ వర్త్ ఫ్రెంచి విప్లవకాలం గురించి "Bliss was it in that down to be alive (to be young was very heaven" వ్యాఖ్యానించినట్టుగా, ఉత్తర తెలంగాణలో సామాన్య ప్రజలు, మేధావులు ఆ ఉద్యమాల కాలం గురించి తన్మయత్వం చెందినకాలం. ఫ్రెంచి విప్లవం గురించి కేవలం చదివి విని వర్డ్స్‌వర్త్, పై మేరకు ఇట్లా స్పందించాడంటే ఇక ఉద్యమాల గుండెకాయ 'పోరుగల్లు'గా పిలువబడే ఓరుగల్లులో, యవ్వనత్తేజంతో బడుల నుండి, గనుల నుండి నిరుద్యోగ జడత నుండి, ఉద్యమాలకు ఊపిరినందిస్తున్న విద్యార్థులతో, యువకులతో అత్యంత సాన్నిహిత్యంతో మెలిగే ఉపాధ్యాయుడిగా వుండిన బాలగోపాల్ యెలా స్పందించ కూడా ఉండగలడు? అదీ తను పనిచేస్తున్న కళాశాలలోని అత్యంత మేధావులుగా, చురుకైన విద్యార్థులుగా పరిగణించబడిన యువకులు అక్రమ అరెస్టులకు గురవుతూ, చిత్ర హింసల పాలవుతూ, ఎన్‌కౌంటర్ల పేరుతో హత్య చేయబడుతుంటే 'హృదయమున్న' యే వ్యక్తి స్పందించడు? ఆ నేపథ్యంలోనే బాలగోపాల్ పౌరహక్కుల సంఘంలో సభ్యుడయ్యాడు. తన నిబద్ధత, కార్యదక్షత, త్యాగనిరతి వల్ల అనతికాలంలోనే నాయకత్వ స్థానానికి ఎదిగాడు కూడా.

బాలగోపాల్ అంతర్ముఖి, నెమ్మదస్తుడు, నిశిత పరిశీలకుడు, ఆలోచనాశీలి. ప్రజలు తమ పీడనకు వ్యతిరేకంగా ఉద్యమించే హక్కులను గుర్తించాడు. పౌరహక్కుల ఉల్లంఘనను ప్రతిఘటించే సమయంలో జరిగే హింస అనివార్యమని చెప్పాడు. 1990లో అనుకుంటాను, ఎపిటిఎఫ్ అనంతపురం. జిల్లా శాఖ నిర్వహించి అధ్యయన తరగతులకు ఉపాధ్యాయునిగా ఆయన హాజరయినపుడు ఆయనను అక్కడి కార్యకర్తలు ఆయన్ను ఇలా అడిగారు. విప్లవపార్టీ కార్యకర్తలు బస్సులు తగలేయడాన్ని, టెలిఫోన్ ఎక్స్ఛేంజ్‌లను తగలబెట్టడాన్ని తానుయెలా భావిస్తున్నదీ చెప్పమని ఆయన్ను సూటిగా ప్రశ్నించారు. అందుకు సమాధానంగా, తమ సహచరుల్ని రహస్యంగా ఎత్తుకెళ్ళి బూటకపు ఎన్‌కౌంటర్లలో చంపుతున్నపుడు ఆ అరాచకాన్ని ప్రజల ముందు బయట పెట్టే నిరసనలు ఊరేగింపులు, ధర్నాలలాంటి మార్గాలన్నింటిని ప్రభుత్వం మూసివేసినపుడు ప్రజాస్వామ్య యుతంగా నిరసన తెలిపే మార్గాలు లేక ప్రభుత్వ చిహ్నాలయిన వాటిని తగులబెట్టి, తద్వార సభ్య సమాజ దృష్టికి ప్రభుత్వ అరాచకాలను తెచ్చే యత్నమే ఆ చర్యలని చెప్పాడు బాలగోపాల్. పౌరహక్కుల సంఘంలో పనిచేస్తున్న క్రమంలో, ఈ వ్యవస్థ దోపిడీ స్వభావాన్ని నిరంకుశత్వాన్ని అర్థం చేసుకున్న బాలగోపాల్, దోపిడీ, పీడన, ఆధిపత్యం లేని సమసమాజాన్ని కోరాడు. మార్క్సిస్టుగా మారాడు. అందుకే 1980ల నుండి 90ల దాకా అతను చేసిన రచనలన్నింటిలోనూ మార్క్సిస్టు దార్శనికత స్పష్టంగా కన్పడుతుంది. బాలగోపాల్ మెజారిటీ మధ్యతరగతి బుద్ధి జీవుల్లాగా, ప్రజల హక్కుల పట్ల సానుభూతి చూపించడంతో ఆగలేదు. వారి కష్టాలతో సహానుభూతి పొందాడు. వారి హక్కుల పోరాటంలో స్వయంగా పాల్గొన్నాడు. అందుకు దేశం నలుమూలలా కాశ్మీర్ నుండి కన్యాకుమారి వరకు ఎక్కడ పౌరహక్కులకు భంగం కల్గినా, అక్కడ ప్రత్యక్షమయ్యాడు. కాశ్మీరీ ప్రజల 'విడిపోయే హక్కును' సమర్థించాడు. 'స్వయం నిర్ణయాధికారాన్ని' గుర్తించాడు. గుజరాత్‌లో ప్రభుత్వ యంత్రాంగ మద్దతుతో జరిగిన మైనారిటీల (ముస్లింల) ఊచకోతను గుర్తించాడు. దానికి వ్యతిరేకంగా ప్రజల మద్దతును సమీకరించాడు కూడా. ఇక, ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో అతడు అడుగిడని ఊరు లేదు. అవి గిరిజనుల, కార్మికుల, రైతు కూలీల హక్కుల భంగం కావొచ్చు, లేక ఉపాధ్యాయ ఉద్యోగ వర్గాలకు జరిగిన అన్యాయాలు కావొచ్చు, బాలగోపాల్ తనదైన రీతిలో

ప్రశ్నించాడు. ఎదిరించాడు కూడా.

అయితే, బాలగోపాల్‌ది మన అంచనాలను అంత సులభంగా అందే వ్యక్తిత్వం కాదు. అందుకే 1993లకు ముందు అతన్ని ద్వేషించినవారు, అతన్ని 'శవాల పై వాలే గద్దలతో' పోల్చిన పోలీసు అధికారులు, నేడు అతని మరణానంతరం పొగుడుతున్నారంటే, 'ఆధునిక గాంధీ' అంటూ నీరాజనాలు పల్కుతున్నారంటే, సామాన్యుల కర్థం కావడం లేదు. నేడు, బాలగోపాల్ దృక్పథాల కతీతంగా అందరి మెప్పు పొందడానికి, సామాన్య ప్రజల పట్ల అతనికున్న అపార ప్రేమను, మానవహక్కుల ఉద్యమంలో అతడు నిర్వహించిన పాత్ర అతని కార్యదక్షత కొన్ని కారణాలుగా చెప్పవచ్చు. కాని, 93ల వరకు అతని పట్ల శత్రువైఖరి వహించిన మధ్యతరగతి, పాలకవర్గాలు, ప్రభుత్వ యంత్రాంగం, ఆ తర్వాత అతని పట్ల సానుకూల వైఖరిగాని కనీసం అతడు నిర్వహించిన ఉద్యమం పట్ల ఉదాసీన వైఖరి అవలంభించడానికి అతని తాత్విక దృక్పథంలో వచ్చిన మార్పు అని చెప్పడంలో మొహమాటం అక్కర్లేదేమో.

1980ల తర్వాత ఒక దశాబ్దకాలంగా మనరాష్ట్రంలో కొనసాగిన ప్రజా ఉద్యమాలు, విప్లవ పోరాటాలు అప్పటికింకా వినిమయ సంస్కృతిలో నిండా మునగని మధ్యతరగతిని గాఢంగా ప్రభావితం చేసాయి. పట్టణాల్లో విద్యార్థి, యువజన ఉద్యమాలు, పల్లెల్లో రైతు కూలీ పోరాటాలు, కార్మికోద్యమాలు యే మాత్రం సామాజిక స్పృహ కల్గిన వ్యక్తికైనా వాటి పట్ల యేదో ఒక ధోరణి అవలంబించక తప్పని పరిస్థితి కల్పించాయి. అదేకాలంలో సాహిత్యరంగంలో ప్రగతిశీల - తిరోగమన దృక్పథాల మధ్య ఘర్షణ వుండేది. దాంతో, ఆ దశాబ్ద కాలంలో మధ్యతరగతి దాదాపు రెండు శిబిరాలుగా విడిపోయింది. తటస్థులుగా మిగిలినవారు నాడు కొందరే (అదీ ఉద్యమ ప్రాంతాలలో). ప్రగతిశీల మేధావుల్లో కూడా ఈ వ్యవస్థ చట్రంలో సామాజిక రుగ్మతలకు, పీడనలకు పరిష్కారం కోరేవారు కొందరైతే, మరికొందరు ఈ దోపిడీ వ్యవస్థ సంపూర్ణ విధ్వంసం కోరుతూ, నూతన సమాజ ఆవిష్కరణకై ఉద్యమిస్తున్న శక్తులను బలపరిచేవారు కొందరుగా తమ కార్యకలాపాలు కొనసాగించారు. నూతన సమాజ ఆవిష్కరణకై జరుగుతున్న విప్లవోద్యమాలపై వాటికి బాసటగా నిలిచిన విద్యార్థి, యువజన, రైతు కూలీ సంఘాలపై ప్రభుత్వ దమనకాండ తీవ్రంగా ప్రారంభమయింది. అరెస్టులు, చిత్రహింసలు, కిడ్నాపులు, బూటకపు ఎన్‌కౌంటర్లు నిత్యకృత్యమయి చివరకు పై ఉద్యమాలకు మద్దతునిస్తున్న మేధావుల, పౌరహక్కుల సంఘాల ప్రతినిధులను, కవులను, కళాకారులను వదలలేదు. దీంతో సహజంగానే రెండవ రకపు మధ్యతరగతి మేధావుల శిబిరంలో ఆందోళన మొదలైంది. మధ్యతరగతికి విప్లవం ఒక ఆదర్శమే గాని, అవసరం కాదు గదా! అదే సమయంలో 1990లలో చాలా మంది 'మరో ప్రపంచం'గా భావించిన సోవియట్ యూనియన్ విచ్చిన్నం, తూర్పు యూరోప్ దేశాల పతనం అంతవరకు మార్క్సిజం పట్ల, విప్లవోద్యమం పట్ల సానుకూల వైఖరి వహించిన వారిని నిరాశ నిస్పృహలలో ముంచాయి. ఒక వైపు ప్రభుత్వ తీవ్ర నిర్బంధకాండ, ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో విప్లవోద్యమం క్రమంగా బలహీనపడటం మరోవైపు నూతన ఆర్థిక సంస్కరణలు మధ్యతరగతికి లబ్ది చేకూర్చడం, దాంతో ఆ వర్గం పూర్తిగా వస్తు వినిమయ సంస్కృతికి, వ్యక్తివాదానికి లోనవడం జరిగింది. అదే సమయంలో తమ మార్క్సిస్టు తాత్విక విశ్వాసంలో నమ్మకం కోల్పోతున్న వారికి ఆధునికానంతర సిద్ధాంతాలు ప్రత్యామ్నాయంగా కన్పించాయి. దళిత ఉద్యమాలు, ఫెమినిస్టు ఉద్యమాలు, మైనారిటీ హక్కుల ఉద్యమాలు లాంటి గుర్తింపు ఉద్యమాలలో పై తరహా మేధావులు తమ అస్థిత్వాన్ని చూసుకోవడం మొదలెట్టారు. వ్యవస్థ మార్పును కోరకుండా, ఈ వ్యవస్థ నియమ నిబంధనల చట్రంలో చేసే యే పోరాటాలకైనా వ్యవస్థ అనుమతినిస్తుంది. ఆ పోరాటాలకు వెసులుబాటు వుంటుంది. పోగా వ్యవస్థ మార్పుకై జరుగుతున్న పోరాటాల నుండి పీడితులను వికర్షించడానికి, తాత్కాలిక ఉపశమనాలుగా ఈ పోరాటాలను వ్యవస్థ కొండొకచో ప్రోత్సహిస్తుంది కూడా. దీనికి దాఖలాగా మన ప్రభుత్వం "కుల నిర్మూలన పోరాట సమితి", "కుల వివక్షత వ్యతిరేక సంఘాల' పట్ల వహిస్తున్న ద్వంద్వ వైఖరే. మొదటి సంఘం కుల వివక్షతకు మూలాలు పునాదిలో వెదికుతే, రెండవది సంస్కరణలలో, ఉపరితలంలో పరిష్కారాలు కోరడమే. మొదట సంఘంపై తీవ్ర నిర్బంధం, అరెస్టులు, చిత్రహింసలు, రెండవ సంఘం పట్ల సానుకూల వైఖరి కాకపోయినా, ఉదాసీన వైఖరి మనకు కన్పడుతూనే వుంది. పాలకవర్గాలు 'దళితగోవిందం' నెత్తుకుంటాయి. ఆ అవసరం వాటికుంది. భూమి సమస్యను పైకెత్తనంతకాలం మాయమవుతున్న ప్రభుత్వ ఉద్యోగాలలో రిజర్వేషన్ల పోరాటాలకు పాలక వర్గ పార్టీలన్నీ ఒకే గొంతుతో వత్తాసు పలుకుతాయి. లక్షలాది ఎకరాల మిగులు భూముల పంపిణీ విషయమై ఉద్యమాలు నిర్వహిస్తే యిక లాఠీలు, తూటాలే. అంటే ఉపరితలంలో పీడితుల యిక్కట్లకు పరిష్కారం కోరే వారి పట్ల సానుకూల, ఉదార వైఖరులు పునాదిలో పరిష్కారం డిమాండ్ చేసే వారి పట్ల తీవ్రనిర్బంధాలు, ఎన్‌కౌంటర్లు; ఇదీ 1990ల నాటి ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో ముఖచిత్రం.

పై నేపథ్యంలో బాలగోపాల్‌లో, అతనిపై నేడు ప్రశంసలు కురిపిస్తున్న అతని మాజీ వ్యతిరేకుల్లో వచ్చిన మార్పును పరిశీలించవలసి ఉంటుంది. 1990-91లలో బాలగోపాల్ మార్క్సిజాన్ని, కమ్యూనిస్టు వ్యవస్థను సమర్థిస్తూ, సోవియట్ యూనియన్, తూర్పు ఐరోపాదేశాల ప్రభుత్వాల పతనాలపై సహేతుక కారణాలను వివరిస్తూ అది కమ్యూనిజపు వైఫల్యంకాదని, రివిజనిస్టుల పతనమని అనేక ఉపన్యాసాలు చేశారు కూడా. 1990లో విరసం అనంతపూర్ జిల్లా శాఖ కన్వీనర్‌గా నేనున్న కాలంలో, అదే అంశంపై ఉరవకొండ, అనంతపురం, కదిరి పట్టణాలలో సభలు నిర్వహించాం కూడా. ఆనాటికి, ఆయనలో మార్క్సిజంపై నమ్మకం సడలలేదు. ఆ తర్వాతి కాలంలో ఆయనలో వచ్చిన మార్పుకు కారణలేమిటి? నిర్దిష్టంగా చెప్పలేముగాబట్టి నాడు ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో మధ్యతరగతి బుద్ధి జీవులెదుర్కొన్న సంశయాలనుకోవడంలో తప్పులేదనిపిస్తుంది. ఆయనకు మార్క్సిజంలో 'ఖాళీలు' కన్పడ్డాయి. విప్లవ కార్యాచరణంలో 'అరాచకత్వం' 'అమానుషత్వం' కన్పడ్డాయి. వ్యవస్థీకృత హింస యెంత తీవ్రమైనదో, విస్తారమైనదో, అంతే తీవ్రమైనదిగా, విస్తారమైనదిగా ఆయనకు 'ప్రతిహింస' ద్యోతకం కావడం మొదలైంది. 'ప్రైవేట్ హింస'ను వ్యతిరేకించడంతో మొదలయిన ఆయన ధోరణి చివరకు, పీడనకు వ్యతిరేకంగా పోరాడుతున్న ప్రజల 'ప్రతిహింస'ను ఖండించే వరకు దారి తీసింది. ఇక్కడ ఒక విషయం స్పష్టం చేయాలి. విప్లవోద్యమంలోనూ 'అమానుషత్వాన్ని', 'అనవసర హింస'ను ఎవరూ సమర్థించనవసరం లేదు. దాన్ని విమర్శించాల్సిందే. కాని విమర్శించే తీరును ప్రశ్నించాల్సి ఉంది. గొర్రెల మందపై బడి జీవాలను కబళించే తోడేళ్ళ హింసను, వాటికి ఎదురు తిరిగి దెబ్బ తీసే క్రమంలో జరిగే హింసను ఒకేగాట కట్టడమనేది గాంధీ అహింసా వాదమవుతుందేమోగాని, సహేతుక హక్కుల వాదం కాబోదు. అక్కడక్కడ విప్లవోద్యమ కార్యకర్తలు చేసిన తొందరపాటు చర్యలను, అనవసర హింసను, మొత్తం విప్లవోద్యమానికే ఆపాదించి, ఆ ఉద్యమ లక్ష్యాన్ని ప్రశ్నించడం, ఎవరి ప్రయోజనాల కుపయోగపడుతాయో బాలగోపాల్ లాంటి మేధావికి తెలియదనుకోవడం మన అమాయకత్వమేగాక అజ్ఞానమవుతుంది. శత్రువును బహిరంగంగా విమర్శించి, అతని తప్పులను బహిరంగంగా ఎండగట్టు మిత్రుని తప్పులను ఏకాంతంలో ఎత్తి చూపించి సవరించమనే విషయాన్ని విస్మరిస్తే శత్రువును, మిత్రుడినీ ఒకే గాట కట్టడమవుతుంది కూడా.

బాలగోపాల్‌లో వచ్చిన పై మార్పు, అటు ప్రభుత్వ యంత్రాంగానికేగాక, ఇటు అంత వరకు విప్లవోద్యమాన్ని, మార్క్సిజాన్ని విమర్శించే వ్యతిరేకులకు ఆనందం కల్గించింది. 'మార్క్సిజంలో ఖాళీలు'న్నాయని బాలగోపాల్ లాంటి మేధావి చెప్పడంతో, అంతవరకు మార్క్సిజం పట్ల సంశయాలతో కొట్టుమిట్టాడుతున్న వాళ్ళకు, ఆధునికానంతర వాదులకు తమ ప్రశ్నలకు

జవాబు దొరికినట్టయింది. ఆయన ప్రతిపాదించిన వర్గాతీత మానవహక్కుల రక్షణ, మార్క్సిజాన్ని వ్యతిరేకించేవారికి, మార్క్సిజంపై నమ్మకం సడలిన వారికి ఆలంబన అయింది. అంతవరకు బాలగోపాల్‌ను వైరి వర్గంగా చూసినవారికి బాలగోపాల్ ఆదర్శనీయుడయ్యాడు.

ఇక విరసం విషయానికొస్తే, మనలో చాలా మందిమి బాలగోపాల్‌ను మనకు సన్నిహితుడుగా భావిస్తున్నాం. అయితే ఆయన ఎంతమందిని సన్నిహితులుగా భావించారో చెప్పలేం. ఆయన స్వభావాన్ని పరిశీలిస్తే ఆయనతో హృదయం విప్పి మాట్లాడిన అత్యంత సన్నిహితులుండరేమో నన్పిస్తుంది. అవసరమయినప్పుడు తప్ప ఒక్కమాట కూడా అదనంగా మాట్లాడేవాడు కాదు. నేను చురుకుగా విరసం కార్యకలాపాలలో పాల్గొన్న రోజుల్లో విరసం బాలగోపాల్‌ను తన సభ్యునిగా భావించేది. ఆయనెన్నడు విరసం 'జనరల్ బాడీ'కి హజరుకాలేదు. వివిధ అంశాలపై జరిగిన చర్చలలో, వాదోప వాదాలలో పాల్గొన లేదు కూడా. అప్పుడు తను ఆంధ్రప్రదేశ్ పౌర హక్కుల సంఘానికి ప్రధాన భాధ్యుడు. నాకు తెలిసి అతడెవ్వడూ 'విరసం'ను తనదిగా పరిగణించకోలేదు. పోతే, విరసం బాలగోపాల్‌ను తనవానిగా పరిగణిస్తూ వచ్చింది. (అతని సభ్యత్వ రుసూం ఎవరో ఒకరు చెల్లించేవారు కూడా.) ఆయన విరసం సభ్యునిగా వుండటం, విరసంకు ప్రతిష్టగా కొందరు భావించారేమో? ఏదో తెలియని 'ఆరాధనా భావం' ఆనాడు కొందరిలోనైనా వుండింది. అందువల్లనేనేమో, ఆయన 'మార్క్సిజం'పై విమర్శలు చేసినడప్పుడుగాని, విరసం కవులపై, విప్లవోద్యమంపై వ్యంగ్యక్తులు, తీవ్ర విమర్శలు చేసినప్పుడుగాని, ఆయనకు సూటిగా మనం జవాబు చెప్పలేదు. తెలుగు రాష్ట్రంలోని మార్క్సిస్టు మేధావుల్ని, ముఖ్యంగా విరసం సభ్యుల్ని "వినికిడి పాండిత్యం" కల్గిన వారని హేళన చేసినా, వేంపెంట దారుణ కాండ సందర్భంలో, అసందర్భంగా విరసం కవులను ఎలిజీలు రాసుకునే వారని విమర్శించినా విరసంవైపు నుండి వెంటనే స్పందన లేకపోవడానికి, మనలో గల మధ్యతరగతి 'మర్యాదస్థుల' నైజమే ననిపిస్తుంది. బాలగోపాల్‌కు అటువంటి శషబిషలు లేవు, కాబట్టే తను వ్యతిరేకించిన వాటిపై అవకాశమొచ్చినప్పుడల్లా విమర్శ చేశాడు. హేళన చేశాడు. వేంపెంట మారణకాండ జరిగాక, ఆయన ఆ సంఘటనపైన రాసిన వ్యాసం పోలీసు యంత్రాంగానికి విరసం, సభ్యులపై, విప్లవోద్యమంపై విమర్శకు పరికరమయింది. ఆ సంఘటన తర్వాత వేంపెంట భాధితుల సంఘీభావకమిటీ తరపున, కర్నూలు జిల్లా ఆత్మకూర్‌లో బహిరంగ సభ జరపాలనీ, విరసం, పౌర హక్కుల సంఘ సభ్యులం, పోలీసు అనుమతికై వెళ్ళాం. అక్కడున్న పోలీసు అధికారి మాకు బాలగోపాల్ వ్యాసాన్ని చూపుతూ బాలగోపాల్‌కున్న ఇంగిత జ్ఞానం మీకు లేదని చెప్పి అనుమతి తిరస్కరించాడు. నాటినుండి నిన్నటి లాల్‌ఘర్ వరకు ఆయన విప్లవోద్యమాన్ని, విరసాన్ని అవకాశం వచ్చినప్పుడల్లా విమర్శిస్తూనే వున్నారు. దీన్ని బాలగోపాల్ నికచ్చితనానికి, నిర్మొహమాటానికిగా తార్కాణంగా చెప్పవచ్చు, అంతిమంగా ఆయన విమర్శలు ఎవరికుపయోగపడ్డాయి అనేది ప్రాధాన్యత సంతరించుకోవల్సివుంది. బాలగోపాల్‌లోని మరో తత్త్వం ఎదుటివారి విమర్శలనుగాని, జవాబులను గాని పట్టించుకోకుండా, వారిపై పదే పదే చేసిన విమర్శలే చూస్తూ వుండటం. బాలగోపాల్ లేవనెత్తిన 'మార్క్సిజంలో ఖాళీల' అంశంపైగాని, తాను రాసిన యెన్నో వ్యాసాలపై ఆయన లేవనెత్తిన సందేహాలకు, ప్రశ్నలకు, విరసం, ఇతర మార్క్సిస్టు మేధావులతో పాటు విప్లవ పార్టీలు కూడా స్పష్టంగా జవాబిచ్చాయి. అయితే, వాటిని చదివేందుకు ఆయనిష్టపడలేదంటే ?ఆయన స్వభావాన్ని మనమెలా అర్థంచేసుకోవాలి. హరగోపాల్ గారు అభిప్రాయపడినట్టు ఆయన విమర్శలన్నీ విప్లవ శిబిరంలో మార్పుకు, అంతర్గత చర్చలకుద్దేశించినవైతే, ఆయన వాటిని ఆయా శిబిరాల్లోని బాధ్యులకు పంపివుండవచ్చు. బాలగోపాల్ ఉద్దేశ్యం ఆయన లేవనెత్తిన అంశాలు బహిరంగంగా అందరికీ తెలియచేయడమే తప్ప మరేమీ కాదు. మరి బాలగోపాల్, తను లేవనెత్తిన అంశాలపై వివరణలు, విమర్శలు వచ్చినప్పుడు ఎందుకు మౌనం వహించాడు. మౌనం వహించడమే గాక, పదే పదే అవే సందేహాలను, విమర్శలను తిరిగి ఉద్ఘాటిస్తూ వచ్చారు. ఈ స్వభావాన్ని మనం యే విధంగా విశ్లేషించుకోవాలి. తన అభిప్రాయాలు తప్ప ఇతరులవన్నీ తప్పని, వాటికి పరిగణలోని తీసుకొనే అర్హతలేదని భావించారని అనుకోవడానికి ఆస్కారముంది. అలా అనుకున్నా తప్పేమికాదు.

బాలగోపాల్ తాననుకున్న మార్క్సిజపు ఖాళీలను పూరించివుండినా, లేక తన విమర్శలకు వచ్చిన జవాబులతో చర్చలకు దిగినా మార్క్సిజం మరింత సంపన్నమయ్యేది. తాను లెవనెత్తిన ప్రశ్నలకు తానే సమాధానాలు వెతికి ఉంటే మార్క్సిస్టు మేధావిగా పేరు ప్రతిష్టలు, సామాజిక గౌరవం ఉన్న బాలగోపాల్ లేవదీసిన ప్రశ్నలకు సాధికారత దొరికేది. కాకపోగా అది మేధావుల సందేహాలకు గురిచేసింది. అందువల్ల విప్లవోద్యమానికి నష్టమే జరిగింది. మధ్యతరగతి ప్రజా పోరాటాలకు మరింత దూరమయ్యారు. బాలగోపాల్ నిబద్ధత, కార్యదక్షత, వర్గాతీత మానవ హక్కుల పట్ల అతనికున్న ప్రగాఢ విశ్వాసం ఎవరూ ప్రశ్నించలేనివి. అందరిమన్ననలను పొందాయి. అంతేగాక, అతని నిరండంబరత, ముక్కుసూటితనం, భావాల్లో స్పష్టత, ఆచరణలో నిజాయితీ వివిధ రంగాల్లో పనిచేసే కార్యకర్తలకు ఆదర్శనీయం. మధ్యతరగతి భేషజాలకు దూరంగా వుండటం విప్లవోద్యమ కార్యకర్తలకు, సానుభూతిపరులకు ఆచరణీయం కూడా. బాలగోపాల్ తాత్త్వికతను, ఆచరణను భావోద్వేగాలకు లోనుకాకుండా విశ్లేషించడం వల్ల అందరికీ మేలు జరుగుతుంది. ❖

స్వీకారం

1. **జీవశాస్త్ర విజ్ఞానం - సమాజం**
   రచన : కొడవటిగంటి రోహిణి ప్రసాద్ వెల : రూ.50/-
   జనసాహితి ప్రచురణ
   ప్రతులకు : మైత్రి బుక్ హౌస్,
   జలీల్ వీధి, కారల్ మార్క్స్ రోడ్, విజయవాడ - 520 002.

2. **నదీ వరదా మనిషి**
   వెంకటకృష్ణ దీర్ఘ కవిత
   స్ఫూర్తి ప్రచురణ వెల : 10/-
   ప్రతులకు : 57-1287-1,
   సోమిశెట్టి నగర్, కర్నూలు - 2.

3. **జాత్యహంకారి హిట్లర్**
   రచన : రమాదేవి చేలూరి వెల : రూ. 80/-
   స్వేచ్ఛా సాహితి ప్రచురణ

4. **మానవ పరిణామం**
   కొడవటిగంటి రోహిణి ప్రసాద్ వెల : రూ. 75/-
   స్వేచ్ఛా సాహితి ప్రచురణ

5. **కుట్రాజకీయం**
   అమెరికా దుర్మార్గాల శతాబ్ది
   రచన : స్టీఫెన్ కింజర్, తెలుగు : కొణతం దిలీప్
   వీక్షణం పబ్లికేషన్స్,

పై మూడింటి కోసం : మైత్రీ రెసిడెన్సీ, స్ట్రీట్ నం. 3, హిమాయత్ నగర్, హైదరాబాద్ - 29